

MŰFORDÍTÁS

Doina Ioanid

Beléptető poémák *(Poeme de trecut praguri)*

Az én igazam az, amikor te, Uram, reggel a tenyeredben tartasz, mint egy verebet, amikor fecskék köröznék fölöttem, mint megannyi oltalmazó apáca. Az én igazam az, amikor egy Alina nevű lány selyemsálat terít a vállamra. Az én igazam az, amikor sikerül végigsimítanom anya arcán egy jókívánsággal. Az én igazam az, amikor sikerül leráznom magamról az undort, mint egy pihét a szoknyámról. Az én igazam az, amikor megfeledkezem a felém guruló kőszikla-szavakról. Az én igazam az, amikor kinyílnak a mályvarózsák, ha a kenyérüzletbe menet reggel elhaladok előttük. Az én igazam az, amikor annyira tárgyilagos vagyok, hogy magamat is sikerül meglepni, úgy, ahogy én akarom, annyira elfogultan, ahogy én akarom, egyszerűen: ha én magam vagyok az alany egy-egy mondatban. Az én igazam az, amikor nem vagyok hajlandó túlságosan elmélyülni magamban. Az én igazam az, amikor vágyaim középpontja még elevenen lüktet. Az én igazam egy futó érintés, az ujjak könnyed játéka és egy mosoly nyár közepén...

*

Mint oltóvesszők odvas fákon: a halott gyermekek igaza késő este csitítgatást suttog a szülők fülébe. Mézgájukból friss illat száll az ég felé. S ha jól figyelsz, láthatod a táncukat a falevelek remegésében, hallhatod a vihogásukat egy-egy szélfuvalomban.

*

S ha jól figyelsz, hallhatod egy magányos diófa árnyát panaszos daltamot fütyülni a mező közepén. Hallhatod a gesztenyefa gyertyáit a Mennybemenetelről zengeni, a Feltámadásról mesélni. Hallhatod Pretoria 70 000 zsakarandóját lilán tüntetni az éhínség és igazság-

talanság ellen. Hallhatnád a japán cseresznyefát a szépséget, eleganciát és érzékenységet dicsérni, *hanamira* invitálva az embereket. Ó, gyöngyéd *sakura*, aki a nőiességet dicsőíted! Ó, kegyetlen *sakura*, aki a samurájok és kamikazék haláláról prédikálsz! Hallhatnád a mindenféle fajta juharfákat falevelek csilingelését terjeszteni egy kellemes őszi délutánon. Hallhatnád egy akácfa meséjét a gyökeréhez temetett kutyáról, ahogy virágaival testet és lelket próbál vigasztalni. Hallhatnál egy hatalmas tölgyfát az ágain hintázó gyerekekről mesélni. Hallhatnál segítségért folyamodni egy beteg nyírfát, őt, akinek a viricse annyi nyavalyát gyógyít. Hallhatnád a lakodalmas fenyőket szerelemről és örömről mesélni. A holdsütötte madárberkenyét hozsannát zengeni. Miközben tátott szájjal hallgatnánk a 400 éves madárberkenye régi történeteit a cseh Strážnice mellett. Hallhatnád a folyópartok égerfáinak altatódalait. Hallhatnád örülni az allék szilfáit, amint sétára hívnak sorfalaik közt. Hallhatnád a sima, fehér kergű platánokat a reggel motettáit énekelni.

*

Fölébredni reggel legyekkel az arcodon, mintha arra lettek volna kíváncsiak, hogy meghaltam-e. És én nem voltam halott. S milyen követelőzőek ezek a legyek, mintha ebédre hívtam volna őket. Aztán a hajamra szállnak, pedig én pillangókat szeretnék a fejem körül. S mennyit tudok veszekedni ezekkel a legyekkel, akik pofátlanul lakmároznak a szederbokrokon. S íme, addig zaklattak, míg versbe írtam őket. Ezek a legyek igazán értenek a versek felütéséhez... De én inkább a pillangókat és a fecskéket szeretem, ahogy a búzaföldek felett csivitelnek, fönn, a magasban, vagy lennebb, közelebb hozzánk. Olyan sebesen cikáznak, hogy alig látom őket. S milyen éles kanyarokat vesznek... Szédítő gyorsasággal. A csatornák vizén aztán búbos vöcsköket látok, akik diszkrét kiáltásokkal köszöntenek, kissé odébb tiritarka tollú vadkacsák húznak el. Egy szürke kócsag mozdulatlanul áll hosszú lábain, mintha lebegne a vizek felett. Olyan törekeny. Visszatükröződik a vízen. Nem fél tőlem, engedi, hogy lefotózzam. S hogy tud pózolni! Szemből és félprofilból, kihúzva magát, szinte csak a frakk és a csokornyakkendő hiányzik. Amott távolabb két teknősbéka egymás nyomában egy kidőlt fa törzsén. Seneffe-ben is visszatükrözi a tó az eget és a fákat, illetve valamennyi élőlényt, távol a város forgatagától. A csatornák környékén gyakran horgászok jelennek meg. Egyesek románul beszélnek. Szeretnének halat fogni, mert

már beleuntak a kutyasétáltatásba. Mások csak szórakozásból horgásznak. Láttam, hogyan fárasztanak egy méretes pontyot, míg végül a halász hálójába került. Mosoly a horgász koncentrált arcán. Erdei virágokat szedek a tó partján, pedig nem is tudom mindegyiknek a nevét. Csak annyit tudok, hogy mézelő növények, mert sok méhet látok rajtuk. És illatosak. Ha esik az eső, a hőség felszáll a földről, ilyenkor a csalán is bódítóan illatozik. Valóságos csalánszönyegek mindenütt, úgyhogy itt nem tudnál éhen halni. A madarak is nagyok és kövérek, mert az erdő és a tó igazán nagyvonalúak errefelé. Lovak is vannak itt, frufruval, aztán Bambihoz hasonlatos őzikék, meg piros tarajú fekete tyúkók, szép kontrasztban. Sok tehén és tanya. Megművelt földek, búzával, törökbúzával, céklával, krumplival, árpával. Az ég színe gyakran változik errefelé, hol fémesen szürke, hol a kék különböző árnyalataiban pompázik, máskor irizálóan fehér. Sehol másutt nem láttam ilyen színeket, ez az ég, a mezők fölött vándorló felhőivel, mintha egyenesen a flamand festők tájképeiről származna. Máskor olyan alacsonyra ereszkedik, hogy olybá tűnik, ha egy trambulinról rugaszkodnék el, megmarkolhatnám a fehér, párnapuha felhőket. Egy ideig másik világban vagyok. *Távol a fékevesztett világtól.*

*

És a Nagyboldogasszony napja utáni vasárnap. Napsütés a sűrű eső után. Megszólít az úton egy fehér szakállú farmer, bottal a kezében: *Bonne promenade après la pluie, un petit messenger du Bon Dieu. Et un papillon châtaigne-orange vient se poser sur ma pomette.* Fenséges szarvas fekszik a fűben, nyugodtan, magabiztosan nézelődik jobbra-balra. Szelíd és büszke, ő is enged, hogy lefotózzam.

*

Álmomban néha tisztán és világosan hallom, hogy különféle nevek hol Doinának vagy Donyának, hol Donyának vagy Donyasának, sőt egyenesen Eudókiának szólítanak...

*

Egyik éjjel azt álmodtam, hogy te, akiről fogalmam sincs, hogy ki vagy, de mindenképp egy számomra kedves valaki, hazajöttél Auschwitzból, tetovált számmal a karodon. Aztán hirtelen már én kerestem az utat hazafelé, én akartam hazaérni valahonnan Lengyelországból, vonaton vagy repülön.

*

A Seneff-i Pálmaházban kezet fogok a révesszel. Csónakját gyakran láttam Anvers-ben a MAS Múzeum előtt, de a révesszel most találkozom először. Juliennek hívják, és Nieuportban lakik. Sokáig ő volt ennek a csónaknak a révésze, s hirtelen el is képzem, ahogy délcegen, pelerinbe burkolózva kiemelkedik a ködből, hogy lámpását követve biztos révbe érjünk. Julien eléggé idős már, de tényleg magas, jól megtermett alak. Tulajdonképpen régi barátomnak, Jannak a sógora. A halászfalváról beszélgetünk, az ottaniak életéről. Gyermekkorom emlékei az Északi-tenger partján. Nieuport a halászok kikötője, a kéjutazók kikötője, nem csoda, ha ábrándozni kezdek. Diana, Jan húga elmeséli, hogy orgonán és fuvolán is játszott, sőt, még ma is játszik emeletes házukban. Mindketten boldogok, hogy fiuk, Dimitrij megnősült, szívből kívánják, hogy kitarson a házasságban, mint egy *roc dans le ressac*. Kellemesen telik az idő, süt a nap, s mi egyre csak beszélünk. A barna St Feuillien pedig annyira finom, hogy a méhek is megkedvelték.

Seneffe, 2019. augusztus

*

Ragyogó szépség, egyike azon flamand nőknek, akik mintha most léptek volna ki a zárda kapuján. Barbara Arents igazi nemes szűz, afféle elmékedő alkat. Bőre enyhén sápadt, ahogy a fény az arcára vetül. Meg vagyok győződve, hogy nem keringenek a testében rossz nedvek, sőt, epéje sincs. Jacob von Utrecht is valahogy így láthatta őt. A jámborságot jelképező két ibolyaszál törekeny ujjai közt a sors külön ajándéka. Másik keze a korallgyöngyös rózsafüzérrel viszont mintha kissé puffadt lenne. Vajon Jacob von Utrecht kudarca-e, hogy ez a puffadt kéz került a festmény fókuszpontjába, vagy hangsúlyozni akarta a hölgy hitét, illetve a korallgyöngyök gyógyító erejét? Én sajnálom, hogy ilyen puffadt kezét festett neki. Kövessük inkább a hölgy meleg, álmodozó tekintetét. Még mindig nem hiszem el, Barbara Arents, hogy nagyanyó lettél, Peter Paulus Rubens nagyanyja. Fogalmam sincs, miért szeretem ennyire ezt a festményt a szűz Barbara Arentsszel. Azt hiszem, van benne valami misztikus vonás. Bartholomeus Rubens, a leendő férj és a híres festőművész nagyapja például sokkal kevésbé érdekel. Ez a gyógyszerészáros a gumiarábikumjával (hihetetlen, milyen üzleteket bonyolított le!) szintén fiatal még, magabiztos, de eléggé közönséges fickó. Ott is hagytam őt a Rubens Ház-

ban, de a szűz Barbara Arents sokáig velem maradt, képkeretestül-mindenestül. Esténként aztán kilépett a képkeretből, és leült az ágyam szélére. Végigsimított az arcomon a két ibolyaszállal. Rögtön elaludtam, s álmomban kikericsekkel teli mezőn jártam. Nem tudom, álmomban hogyan lett kikerics az ibolyából. Talán a színük miatt? Vagy enyhén remegő bibéjük, esetleg a porzók jólétet jelképező „vörös-aranya” miatt? Mindenesetre rájöttem, hogy magammal vihetek bármit, ami tetszik nekem, még egy szűzlányt is egy festményről. S ha rá emlékezem, Barbara Arents mindig oltalmazóan jelenik meg a vállam mögött. S íme, havazik, mint a mesékben, a nap is mintha vattába nyugodna le. Ugye, milyen szép mindez, Barbara Arents?

2020. február 7.

*

Kenyérmorzsák és cukorszemcsék az ablakpárkányokon. Azért szórta szét, hogy odaszokjanak a madarak, s főleg azért, hogy megtanítsanak az énekükre. Úgy képezed, hogy a madarak éneke megvédhet a sikolyoktól és az inzultusoktól, kecses makramékarmocskáik pedig megszentelt gyűrűk lennének az ujjaidon. És ők tényleg énekelnek, napközben megéneklük a napfényt és az esőt, megéneklük a levegőöveget és az örömet, repülésük örömét. Milyen kár, hogy nincsenek szárnyaim, hogy velük repülhessek! S én titokban mégis gyakorlom a repülést ideleln. Táncolnak a karjaim, s a hajam úgy terül szét, mint dagadó vitorla a szélben. És kacagásaim is táncolnak, baletteznek, mint *ailes de pigeon*, mikor te, Uram, balzsamot csöpögtetsz a szívemre.

*

Unokabátyám telefonál: „Kitekerem egy kakas nyakát, s elviszem neked, hogy kopaszd meg”. S én hirtelen bepánikolok, nem, nem, nem akarom megkopasztani azt a kakast; nem beszélve arról, hogy a hideg is kiráz a forrázott kakastoll szagától. Már az is elég szomorú, hogy lenyesik a szárnya végét, hogy ne tudjon repülni. Akkor hát megkopasztja ő nekem. És egyik vasárnap, íme, már esszük is... *Coq au vin délicieux...* „Edd meg a szárnyát, hogy repülni tudj”, mondja anya. Repülni? Hová? Tudom én egyáltalán, hová szeretnék repülni? Egy ideje egyebet se csinálok, csak járok itt körbe-körbe... Csütörtök van, esőre áll, csip-csip, csöpp-csöpp, újságolja egy veréb egyhangúan kántálva, mint egy apáca.

*

Újabban számárfület mutatok a télies szélnek, vagy piros retket rágc-sálók – íme, ilyen szabályokat követek a stresszes időkben. Jókedvem olyan lett, mint egy molyrágta vállkendő – úgy foltozom meg, ahogy tudom: kezet nyújtvá figyelmetlenségéből egy járóelőnek, a madarak röptét követve, vagy széttörve és alaposan megszóva egy hagy-mát anyának, esetleg saját magamnak, mert így szemeim, egy ideje száraz szemeim, szégyenkezés nélkül könnyezhetnek. Sírni egy kicsit, megkóstolni a sós könnycseppeket, majd megkönnyebbült szívvel mosolyogni.

2020. március

*

Arcok száműzetése, hangok száműzetése, csókok és ölekezések szám-űzetése, érintések és mosolyok száműzetése – elegendem van belőled. Kiskutya módjára ugatok, vicsorgok erre a száműzetésre, hogy el-tűnjön végre a világunkból.

*

„Egészsége megőrzése érdekében végezzen naponta legalább 30 perc testmozgást.” Igen, meghallgatom a jótanácsot, és sétálok, sokat sétálok. Az egészségem érdekében. Bent a lakásban, mert nem mehetek ki sétálni. Ide-oda járkálok a versekben. Könyveken sétálok át. Sétálok, sokat sétálok a térképen, Bukarest óvárosában például. Aztán már szaladok, szaladok, hogy belelegezhessem a hegyek és erdők il-latát a Királykőn. Elszaladok Korfuig, hogy alámerülhessek a sós levegőben és az öböl nyugodt vizében. Strasbourg és Colmar utcáin szaladok, vidámak most is, mint amilyenek megismertem őket, tele virággal, s hogy ne fájjon a szplín, lassan lépdelek a mágnesként vonzó Amszterdamban, átvágok a Montmartre-on, ahol gyerekkoromban élni szerettem volna, mint egy kis Musette a *Gay Pur-ee* című filmből (néha még ma is szeretnék ott élni, azt hiszem, főleg a festők, Renoir, Pissaro, Utrillo, Modigliani, Van Gogh miatt). Végigsétálok a Szajna rakpartján, a Champs-Élysées-n, keringek a Tuileriák kertjében a szökő-kút körül, és hopp, egyetlen ugrás, s én máris a Szent Mihály-hegyi apátság felé lépdelek, aztán ismét Brüsszel kockaköveit koptatom vagy Anvers-ben sétálok az Escaut folyó partján. Majd hétmérföldes csizmáimban rögtön itthon termek. Egy kávé mellett kifújom ma-gam. Itthoni szobám ablakából nem kóborlok messzire, mindössze

a közeli erdőkig-földekig. De együtt vágok át a mezőkön a visszatérő golyákkal, a gyepen szabadon futkározó kutyákkal. S az erdőkből nárcisszal, ibolyával, medvehagymával, csalánnal térek vissza. S hamarosan az egész világon átrepülök, fecskék vontatta sárkány hátán ülve. S tényleg nem április 1-jei átverésről van szó. Olyan ez, mint amikor szempillát rejtettem a kebelembe, hogy iskola után minél hamarabb láthassam anyát, s a következő megállóban anya az én buszomra szállt fel. Olyan ez, mint amikor szitakötőket rajzoltam, s ők ott röpködtek körülöttem. Olyan ez, mint amikor búzavetésről beszéltem, s a búzaszálak a szemem előtt nőttek ki a barázdából, bő termést ígérve.

2020. április 1.

*

A4-es papírlapom olyan tér,

amiből mindegyre ki akarok törni.

Már nem érem be

kietlen határaival.

Más terekre

van szükségem,

tágasabb, levegősebb terekre,

ahol morajlik az élet,

ahol a levegő gyöngéden simogatja a testem.

Ahol emberek találkoznak,

bár egy kézszerítésra.

Ahol beszélnek egymással, dolgoznak és

felvidulnak.

Szükségem van a közelségükre,

a mosolyukra,

maszk és elszigeteltség nélkül.

Lövétei Lázár László fordításai